

—
Верховний
Суд

ОГЛЯД РІШЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

За період з 23.03.2020 по 27.03.2020

2020/12

Дата прийняття:	24/03/2020
Дата набуття статусу остаточного:	24/03/2020 (Комітет)
Назва:	CASE OF CONSERVATIVE PARTY OF RUSSIA AND OTHERS v. RUSSIA (Application no. 7602/06)
Зміст:	<p>Справа стосувалася скарги заявників на несправедливість провадження стосовно розпуску партії-заявника та порушення їхнього права на свободу зібрань та об'єднань.</p> <p>Другий і третій заявники у цій справі є членами Секретаріату партії-заявника.</p> <p>15 січня 1992 року Міністерство юстиції офіційно зареєструвало громадську організацію з назвою «Консервативна партія Росії». Задекларованими цілями організації були «демократична трансформація країни» та «розбудова демократичного суспільства, заснованого на принципах багатоманітності, справжнього суверенітету народу та гарантованих особистих прав».</p> <p>30 вересня 2001 року загальні збори громадської організації прийняли рішення про реорганізацію цієї організації в політичну партію з такою ж назвою.</p> <p>25 грудня 2001 року Міністерство юстиції зареєструвало партію-заявника.</p> <p>Після запровадження Єдиного державного реєстру юридичних осіб інформація про партію-заявника була внесена до нього 15 січня 2003 року.</p> <p>В червні 2004 року Міністерство юстиції звернулося до Басманного окружного суду м. Москви з вимогою про розпуск партії-заявника у зв'язку з грубими порушеннями національного законодавства.</p> <p>На підтвердження своїх вимог Міністерство юстиції стверджувало, що у 2001 році компанія-заявник подала для реєстрації 53 протоколи регіональних зборів стосовно реорганізації громадської організації в політичну партію. З них 23 документа містили недостовірну інформацію. Крім того, Міністерство вказувало, що три регіональні представництва партії були розпущені згідно з судовим рішенням у зв'язку з грубими порушеннями вимог законодавства та процедури обрання керівного органу. Зрештою, Міністерство вказало, що партія-заявник порушила одну з вимог закону про політичні партії, оскільки керівні органи та аудиторська комісія не були обрані шляхом таємного голосування.</p> <p>Партія-заявник заперечила проти вимог Міністерства і вказала, що ні регіональними управліннями юстиції, ні Міністерством не було</p>

	<p>виявлено жодного недоліку в документах під час прийняття рішення про реєстрацію партії у 2001 році. У 2004 році Міністерство провело перевірку всіх регіональних представництв партії і не встановило серйозних порушень. Твердження про те, що вибори не були проведені шляхом таємного голосування, були безпідставними у зв'язку з тим, що документи відображали результат виборів, а не їх процедуру.</p> <p>15 квітня 2005 року Басманний окружний суд м. Москви задовольнив позов Міністерства. Суд послався на положення закону про політичні партії, відповідно до яких політична партія має мати не менше 10 000 членів принаймні серед половини регіонів Російської Федерації (тобто 45 регіонів). Партія-заявник подала для реєстрації протоколи про реорганізацію 53 регіональних представництв, загальна кількість членів яких становила 10 686 осіб. Окружний суд також зауважив, що 25 протоколів регіональних зборів містили недостовірну інформацію. Суд підкреслив, що три представництва партії були розпущені згідно з судовим рішенням у зв'язку з грубими порушеннями вимог законодавства про мінімальну кількість членів та процедури виборів керівних органів. Більше того, суд визнав встановленим той факт, що управлінські й аудиторські органи не були обрані шляхом таємного голосування, що є порушенням вимог закону про політичні партії.</p> <p>З урахуванням цього суд дійшов висновку про те, що партія-заявник не відповідала вимогам закону про політичні партії.</p> <p>18 серпня 2005 року Московський міський суд підтримав рішення суду першої інстанції.</p>
Констатоване порушення (стаття):	Порушення статті 11 Конвенції (право на свободу зібрань та об'єднань).
Дата прийняття:	24/03/2020
Дата набуття статусу остаточного:	24/03/2020 (Комітет)
Назва:	CASE OF ANDRUSHCHENKO v. RUSSIA (Application no. 33938/08)
Зміст:	<p>Заявник у цій справі був членом редакторської колегії місцевої газети «New Petersburg», для якої він писав статті на різну тематику.</p> <p>Між квітнем та липнем 2006 року заявник написав чотири статті про судовий розгляд справи стосовно групи з чотирьох осіб, обвинувачених в умисному вбивстві іноземця з расистських мотивів.</p> <p>7 березня 2007 року газета опублікувала статтю заявника з назвою «Кривава субота 3 березня 2007 року» про протест, який мав місце</p>

3 березня 2007 року, і його силовий розгін, проведений міліцією, офіцерами спеціальних сил та Федеральної служби безпеки.

21 червня 2007 року газета опублікувала статтю заявника з назвою «Час купувати зброю: поплічники Путіна вбивають душі та віру». Стаття містила критичні висловлювання щодо іншого судового процесу, ролі сторони обвинувачення та присяжних.

10 вересня 2007 року керівник підрозділу по боротьбі з організованою злочинністю звернувся до суду з метою надання дозволу прослуховування телефону заявника. Міський суд санкціонував таку слідчу дію тривалістю у 180 днів.

Між 16 та 19 листопада 2007 року у газеті було опубліковано декілька інших статей за авторством заявника стосовно звинувачень вищих посадових осіб у корупції. Імовірно, що всі копії цього видання придбали працівники правоохоронних органів.

22 листопада 2007 року проти заявника було порушено кримінальне провадження за перешкоджання кримінальному розслідуванню та правосуддю і наклеп на суддю / присяжного / прокурора – звинувачення останніх у вчиненні тяжкого чи особливо тяжкого злочину. Стверджувалося, що статті заявника, опубліковані у 2006 році, становили втручання у здійснення правосуддя, оскільки вони могли вплинути на присяжних, які брали участь у згаданому судовому розгляді.

Також було відзначено, що в червні 2007 року заявник написав ще одну статтю, в якій натякав, що він знає деяких присяжних, надавав їм інформацію та заволодів записами їхніх обговорень.

Зокрема, автор статті ніби погрожував присяжним, зважаючи на назву статті «Час купувати зброю...», яка містила обіцянки покарати відповідальних за «нехтування презумпцією невинуватості» та «вбивство віри у правосуддя чотирьох російських молодиків». Зрештою, стаття також містила дифамаційні висловлювання на адресу головуючого судді, прокурора та інших осіб, яких автор звинуватив у винесенні завідомо неправосудного рішення.

Того ж дня, 22 листопада 2007 року, проти заявника було порушено ще одне провадження за іншою статтею Кримінального кодексу.

23 листопада 2007 року заявника було затримано.

Наступного дня районний суд визнав законним затримання заявника та санкціонував його ув'язнення до завершення розслідування.

30 листопада 2007 року слідчий прийняв рішення в частині психіатричного обстеження заявника, яке тривало до лютого 2008 року. Імовірно, що впродовж цього періоду слідчі дії не проводились.

22 січня 2008 року районний суд продовжив строк тримання заявника

	<p>під вартою до 21 березня 2008 року.</p> <p>У невстановлену дату робота газети заявника та її редакційної колегії була припинена. Ймовірно, заявник вже більше там не працював.</p> <p>У подальшому заявникові були пред'явлені нові звинувачення, зокрема у публічних закликах до зайняття екстремістською діяльністю в контексті статті «Час купувати зброю...».</p> <p>Досудове тримання заявника під вартою знову було продовжено.</p> <p>У травні 2008 року справа за обвинуваченням заявника була направлена до суду.</p> <p>20 травня 2008 року суд відхилив клопотання прокурора про продовження строку перебування заявника під вартою й ухвалив рішення про його звільнення з-під варти із покладенням обов'язку не покидати район свого місця проживання.</p> <p>22 червня 2009 року районний суд засудив заявника за одною зі статей обвинувачення щодо статті «Час купувати зброю..» у зв'язку із вчиненням останнім дій, спрямованих на розпалювання ворожнечі або ненависті чи приниження гідності членів «соціальних груп», а саме працівників правоохоронних органів, шляхом використання засобів масової інформації, та призначив покарання у виді одного року позбавлення волі умовно. Заявника було звільнено від покарання від відбування покарання у зв'язку із спливом строку для виконання вироку.</p> <p>Водночас суд першої інстанції виправдав заявника за іншими статтями звинувачення.</p> <p>Заявник подав апеляційну скаргу.</p> <p>20 жовтня 2009 року суд апеляційної інстанції у повному обсязі підтримав вирок суду першої інстанції.</p> <p>Окрім іншого, заявник у цій справі скаржився на неналежні умови перебування під вартою.</p> <p>У зв'язку із смертю заявника у 2017 році його дружина висловила бажання продовжити розгляд справи, яка була порушена за заявою її чоловіка до Суду.</p>
<p>Констатоване порушення (стаття):</p>	<p>Порушення статті 3 Конвенції (заборона катування) щодо умов ув'язнення з 24 по 26 листопада 2007 року.</p> <p>Порушення пункту 3 статті 5 Конвенції (право на свободу та особисту недоторканність).</p> <p>Порушення пункту 2 статті 10 Конвенції (право на свободу вираження поглядів).</p> <p>Порушення статті 13 Конвенції (право на ефективний засіб правового захисту) у поєднанні зі статтею 3 Конвенції.</p>

Дата прийняття:	24/03/2020
Дата набуття статусу остаточного:	24/03/2020 (Комітет)
Назва:	CASE OF SULEYMANOV AND OTHERS v. RUSSIA (Application no. 35585/08)
Зміст:	<p>Заявники у цій справі скаржились, що в результаті обстрілу з гвинтокрила, який вчинили агенти держави на їхній будинок 3 грудня 2004 року, було вбито їхнього сина, а другого і третього заявників – серйозно травмовано. Окрім цього, заявники вказували на неспроможність органів влади ефективно здійснити розслідування цього факту.</p> <p>Перший заявник є батьком другого та третього заявників.</p> <p>Родина заявників до грудня 2004 року проживала в селищі Тазен-Кала (Республіка Чечня). Внаслідок військових обстрілів більшість мешканців покинула селище, а станом на осінь 2004 року в селищі проживало три родини, включно із заявниками.</p> <p>За твердженнями заявників, їхній будинок повністю згорів.</p> <p>Наступне досудове розслідування з приводу обстрілу, руйнування будинку першого заявника, смерті його сина та травмування інших його дітей – другого та третього заявників, не було успішним: неодноразово розслідування справи припинялось і відновлювалось або ж справа передавалася то у прокуратуру, то у військову прокуратуру.</p> <p>30 листопада 2011 року заступник прокурора Республіки Чечня направив справу для розслідування знову до військової прокуратури. Ймовірно, що розслідування все ще триває.</p>
Констатоване порушення (стаття):	<p>Порушення статті 2 Конвенції (право на життя) у матеріальному та процесуальному аспектах.</p> <p>Відсутність порушення статті 3 Конвенції (заборона катування).</p>
Дата прийняття:	24/03/2020
Дата набуття статусу остаточного:	24/03/2020 (Комітет)
Назва:	CASE OF BASOK v. RUSSIA (Application no. 10252/10)
Зміст:	<p>Події 8 січня 2008 року та пов'язані з цим провадження</p> <p>8 січня 2009 року заявник був присутнім під час протесту</p>

у м. Єкатеринбург проти підвищення податку на ввіз імпортованих автомобілів. Зі слів заявника, він брав участь як журналіст-фрілансер новинного Інтернет-порталу. Побачивши пана Д. – старшого офіцера патрульної поліції, який здійснював нагляд за подією, попередньо припаркувавши свій автомобіль на пішохідному переході, заявник і деякі інші журналісти почали робити фото- та відеозйомку автомобіля. Заявник також намагався сфотографувати Д.

За твердженнями заявника, Д., окрім іншого, висловлювався нецензурною лайкою, звертаючись до заявника, вдарив його по обличчю, намагався схопити за шию та пошкодив його стаціонарну камеру. Як стверджував заявник, свідками цього були журналісти та інші офіцери. Інцидент набув розголосу у ЗМІ.

15 січня 2009 року офіцер поліції Ш. надав рапорт своєму керівникові, у якому вказав, що він здійснював заходи з підтримання публічного порядку під час протесту, і що заявник брав участь у протесті і його було включено до бази даних як «екстреміста», який брав участь у мітингах у м. Єкатеринбурзі.

Як стверджується, 23 січня 2009 року заявник звернувся зі скаргою в порядку приватного обвинувачення на побиття та образливу поведінку Д., проте скарга була повернута, оскільки провадження вже було розпочато.

27 січня 2009 року органи влади порушили кримінальне провадження проти Д. у зв'язку із заподіянням шкоди майну та зловживанням службовим становищем. Заявникові було надано статус потерпілого у цьому провадженні і він подав цивільні позови проти Д.

Як вбачалось із обвинувального акту, бажаючи припинити фотозйомку, Д. вдарив рукою по відеокамері заявника і по його обличчю; потім Д. схопив обома руками заявника за одяг та відштовхнув його приблизно на 2 метри.

Справа за обвинуваченням Д. була направлена до суду. Проте, в грудні 2009 року прокурор відмовився від підтримання державного обвинувачення у зв'язку з недостатністю доказів.

21 грудня 2009 року суддя ухвалив рішення про закриття провадження у зв'язку з відсутністю складу злочину. Це рішення було підтримане судом апеляційної інстанції.

Заявник знову здійснив спробу притягнути Д. до відповідальності в порядку приватного обвинувачення, проте мировий суддя відмовив у розгляді цієї справи, оскільки Д. вже обвинувачувався за такими самими статтями Кримінального кодексу, і викладені в заяві факти вже були предметом розгляду згідно з рішенням суду від 21 грудня 2009 року. Таке рішення підтримали суди апеляційної та касаційної інстанцій.

	<p>Заявник звертався з позовом проти держави про відшкодування майнової та моральної шкоди, заподіяної державним службовцем, однак рішеннями суду першої та апеляційної інстанцій у 2010 та 2011 роках відповідно його позов було відхилено.</p> <p><i>Події 31 січня 2009 року та пов'язані з цим провадження</i></p> <p>31 січня 2009 року заявник та двоє інших осіб прямували на масовий захід місцевого представництва Комуністичної партії, однак були затримані міліцією та доставлені до міліцейського відділку.</p> <p>За словами заявника, причиною такого затримання була схожість його зовнішності з описом підозрюваного в грабежі.</p> <p>Під час обшуку у відділку міліція вилучила у заявника декілька листівок партії та видання газети.</p> <p>Заявника було звільнено після двох з половиною годин перебування у відділку, після завершення масового заходу.</p> <p>Міліція, в свою чергу, передала листівки до підрозділу Міністерства внутрішніх справ по боротьбі з екстремізмом. За висновком експерта, вилучені листівки пропагували ідеологію так званої Національної більшовицької партії, що була забороненою організацією.</p> <p>27 лютого 2009 року органи влади відмовили у відкритті провадження за обвинуваченням заявника у екстремізмі, оскільки вилучені листівки не були розповсюджені.</p> <p>Прокуратура ініціювала судові провадження з визнання листівок екстремістськими матеріалами; стверджується, що мали місце два судові засідання в березні 2010 року, проте результат провадження невідомий.</p> <p>В лютому 2009 року заявник порушив провадження з оскарження дій офіцерів поліції від 31 січня 2009 року; вказував, що справжньою метою його затримання було запобігання його участі в масовому заході та розповсюдженні листівок; у відділку міліції його не було допитано про грабж та не було проведено інших слідчих дій; з ним «мали справу» працівники підрозділу по боротьбі з екстремізмом, а міліція не складала протокол про його затримання / позбавлення свободи.</p> <p>13 липня 2009 року районний суд визнав дії міліції по супроводу заявника до відділку такими, що відповідають закону, проте визнав незаконною бездіяльність міліції щодо складання протоколу супроводу; зрештою суд відхилив іншу частину вимог заявника як необґрунтовану.</p> <p>Заявник оскаржив рішення суду, проте за результатами апеляційного розгляду його було залишено без змін.</p>
Констатоване порушення	Порушення пункту 1 статті 5 Конвенції (право на свободу та особисту недоторканність) щодо подій 31 січня 2009 року.

(стаття):	Порушення пункту 5 статті 5 Конвенції щодо подій 31 січня 2009 року. Порушення статті 10 Конвенції (право на свободу вираження поглядів) щодо подій 8 січня 2009 року.
Дата прийняття:	24/03/2020
Дата набуття статусу остаточного:	24/06/2020 (Палата) Набуття статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції.
Назва:	CASE OF CANTARAGIU v. THE REPUBLIC OF MOLDOVA (Application no. 13013/11)
Зміст:	<p>Справа стосується скарги заявника на жорстоке поводження із ним та його братом під час тримання під вартою, що призвело до смерті останнього, та подальше неефективне розслідування. Заявник у справі – громадянин Молдови, 1986 року народження, був затриманий у м. Кагул. У квітні 2005 року заявника та його брата було заарештовано за підозрою у вчиненні вбивства і поміщено до СІЗО. Їхнього батька також було затримано за підозрою у вчиненні того ж кримінального правопорушення. У листопаді 2005 року заявник був доставлений до лікарні. Згодом він поскаржився на жорстоке поводження з боку працівників правоохоронних органів. У 2007 році органи прокуратури припинили кримінальне розслідування злочину через відсутність події кримінального правопорушення.</p> <p>21-річний брат заявника, ексчемпіон із дзюдо серед юніорів, 30 жовтня 2005 року поскаржився штатному персоналу в'язниці на болі у животі та гострий головний біль. 3 листопада цього ж року він помер у лікарні. Органи прокуратури розпочали кримінальне провадження, але у вересні 2008 року припинили його у зв'язку із неможливістю встановлення причини розриву дванадцятипалої кишки. Скарги заявника та його батька на рішення органів прокуратури були відхилені. Національні суди, в тому числі й Верховний Суд, у лютому 2008 року визнали заявника та його батька винними у вчиненні кримінального злочину – вбивстві. Брата заявника також було визнано винним, але провадження проти нього було закрито.</p> <p>1 березня 2010 року Пленум Верховного суду прийняв екстраординарну апеляцію та ухвалив рішення про перегляд цієї справи Верховним судом.</p> <p>У грудні 2010 року Верховний Суд скасував рішення судів нижчих інстанцій, встановивши, що троє чоловіків були піддані жорстокому поводженню під час затримання, та направив справу на новий</p>

	<p>розгляд до суду апеляційної інстанції. За результатами провадження з перегляду судових рішень апеляційний суд визнав заявника та його брата винними, припинив провадження проти брата заявника у зв'язку з його смертю та призначив заявникові покарання у виді 12 років позбавлення волі.</p> <p>У квітні 2013 року Верховний Суд підтримав ці рішення, проте додав, що матеріали справи підтверджують той факт, що заявник, його брат і батько зазнали жорстокого поводження, не було проведено ефективного розслідування щодо цього, і що їхні показання, які могли стати підставою для обвинувачення у вчиненні кримінального злочину, не можна було використовувати як доказ проти них під час кримінального провадження.</p>
Констатоване порушення (стаття):	<p>Порушення статті 2 Конвенції (право на життя) у матеріальному та процесуальному аспектах.</p> <p>Порушення статті 3 Конвенції (заборона катування) у матеріальному та процесуальному аспектах.</p>
Дата прийняття:	24/03/2020
Дата набуття статусу остаточного:	24/03/2020 (Комітет)
Назва:	CASE OF TSOROYEV v. RUSSIA (Application no. 13363/11)
Зміст:	Справа стосувалася скарги заявника на те, що офіцери Федеральної служби безпеки незаконно позбавили його сина життя і що органи влади не змогли провести ефективне розслідування цього факту.
Констатоване порушення (стаття):	Порушення статті 2 Конвенції (право на життя) у матеріальному та процесуальному аспектах.
Дата прийняття:	24/03/2020
Дата набуття статусу остаточного:	24/06/2020 (Палата) Набуття статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції.
Назва:	CASE OF ASADY AND OTHERS v. SLOVAKIA (Application no. 24917/15)
Зміст:	Справа стосувалася вислання заявників в Україну правоохоронними органами Словаччини. Суд розглянув скарги лише семи

	<p>з 19 заявників, викресливши заяви зі свого списку стосовно інших осіб. Заявники у справі – 19 громадян Афганістану, які народилися у період з 1980 по 1999 роки. У листопаді 2014 року прикордонна та у справах іноземців поліція Словаччини (the Slovak Border and Foreigners Police) знайшла заявників схованими у вантажівці біля кордону із Україною. Заявники були у складі групи з 32 осіб, їх згодом доставили до відділення прикордонної поліції в селищі Петровце (Petrovce) для встановлення осіб. Дванадцять осіб, які були затримані одночасно із заявниками і попросили про надання притулку, наступного дня були переведені до центру для осіб-шукачів притулку.</p> <p>У подальшому правоохоронні органи проголосили рішення щодо кожного заявника про адміністративне видворення зі встановленням трирічної заборони на повторний в'їзд. Вони були вивезені в Україну пізно ввечері того ж дня, коли й затримані, та поміщені у місця тимчасового утримання у м. Чоп.</p> <p>Перші чотири заявники оскаржили рішення про адміністративне видворення, стверджуючи про порушення статті 13 Конвенції (право на ефективний засіб юридичного захисту) у поєднанні зі статтею 3 Конвенції (заборона катування) та статтею 4 Протоколу № 4 до Конвенції (заборона колективного вислання іноземців).</p> <p>Управління прикордонної поліції Словаччини відхилило їхні звернення у січні 2015 року.</p>
<p>Констатоване порушення (стаття):</p>	<p>Відсутність порушення статті 4 Протоколу № 4 до Конвенції (заборона колективного вислання іноземців).</p>
<p>Дата прийняття:</p>	<p>24/03/2020</p>
<p>Дата набуття статусу остаточного:</p>	<p>24/06/2020 (Палата) Набуття статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції.</p>
<p>Назва:</p>	<p><u>CASE OF ABIYEV AND PALKO v. RUSSIA</u> (Application no. 77681/14)</p>
<p>Зміст:</p>	<p>Справа стосувалася знесення майна заявників та вилучення їхніх земельних ділянок для реконструкції міста, а також відхилення національними судами їхніх позовних вимог про відшкодування збитків.</p>
<p>Констатоване порушення (стаття):</p>	<p>Порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції (захист власності).</p>

Дата прийняття:	24/03/2020
Дата набуття статусу остаточного:	24/06/2020 (Палата) Набуття статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції.
Назва:	<u>CASE OF ELİF KIZIL v. TURKEY</u> (Application no. 4601/06)
Зміст:	<p>Справа стосувалася позбавлення права власності заявниці на придбане нею у 1973 році майно, яке підлягало обліку та оцінці у 1974 році. Заявниця у справі – Еліф Кизил, громадянка Туреччини, народилася у 1934 році та проживала в м. Киршехірі (Туреччина) до своєї смерті. Чотири спадкоємиці заявниці виявили бажання підтримати розгляд заяви в Суді. У 1973 році заявниці було видано правостановлюючий документ, зареєстрований у Земельному реєстрі. Упродовж наступного року під час проведення обліку та оцінки майно було передано на баланс Казначейства на тій підставі, що прізвище власника земельної ділянки не було зазначено. У той час заявниця проживала у Німеччині разом зі своїм чоловіком. Її нібито не повідомляли про ситуацію, що мала місце, до 2002 року – дати звернення органів державної влади до заявниці із вимогою про сплату компенсації за заволодіння земельною ділянкою. До цього дня, як стверджувала сама заявниця, а також було констатовано і судом першої інстанції, вона зберігала своє право на мирне володіння своїм майном. У 2003 році заявниця подала заяву про скасування реєстрації майна на користь Казначейства та звернулася із вимогою про перереєстрацію майна як такого, що належить їй, вказуючи на те, що вона ніколи не була поінформована про проведення обліку та оцінки майна, ознайомила її із їх результатами лише у 2002 році. У 2004 році Касаційний суд скасував рішення суду першої інстанції на тій підставі, що позовні вимоги заявниці мали на меті змінити результат оцінки 1974 року, і позов було подано після спливу 10-річного строку, встановленого Законом про земельну справу, що набув чинності в 1987 році. Суд першої інстанції видав наказ про виконання судового рішення, яким відмовлено у задоволенні позовних вимог заявниці. У 2005 році рішення суду набуло статусу остаточного. Посилаючись на статтю 1 Першого протоколу до Конвенції (захист власності), заявниця скаржилася, що вона не мала змоги оскаржити втрату свого майна, оскільки її не повідомляли про факт позбавлення його до 2002 року.</p>

Констатоване порушення (стаття):	Порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції (захист власності).
Дата прийняття:	24/03/2020
Дата набуття статусу остаточного:	24/06/2020 (Палата) Набуття статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції.
Назва:	CASE OF CEGOLEA v. ROMANIA (Application no. 25560/13)
Зміст:	<p>Справа стосується скарги заявниці на дискримінацію її в праві виступити на парламентських виборах 9 грудня 2012 року від імені фонду, який представляє італійську меншину в Румунії. Заявниця у справі є громадянкою Румунії та Італії. Вона народилася в 1948 році та проживає в м. Черниці (Румунія).</p> <p>У 2012 році фонд «Vox Mentis», президентом якого є заявниця, подав заяву на отримання статусу благодійної організації, що відповідало положенням Закону про вибори, аби надати заявниці право брати участь у парламентських виборах 9 грудня 2012 року від імені фонду як організації, яка представляє італійську меншину. У травні 2012 року Генеральний секретаріат Уряду зареєстрував заяву та направив її до Департаменту міжнаціональних відносин та Міністерства культури та національної спадщини. Наступного місяця Департамент відмовив у задоволенні заяви фонду на отримання статусу благодійної організації. Заявниця оскаржила це рішення, але її скарга задоволена не була.</p> <p>У липні 2012 року набув чинності Закон № 145/2012 про внесення змін до Наказу Уряду № 26/2000 про асоціації та фонди. Поправки до нього стосувалися, в основному, положень щодо надання організаціям статусу благодійних.</p> <p>У жовтні 2012 року заявниця мала намір брати участь у парламентських виборах. Через два дні Центральне виборче бюро повідомило її про відмову у реєстрації, оскільки фонд не мав статусу благодійної організації. Заявниця звернулася із апеляційною скаргою до окружного суду, серед іншого, стверджуючи, що вона була піддана дискримінації, скаржилася на неконституційність чинного законодавства. Рішенням окружного суду відхилено її апеляційну скаргу на тій підставі, що фонд не був наділений статусом благодійної організації. Однак це дозволило їй звернутися із клопотанням до Конституційного Суду, який визнав її клопотання про</p>

	неконституційність неприйнятним. Через кілька днів закінчився термін подання документів для реєстрації кандидатів на участь у парламентських виборах від 9 грудня 2012 року. У січні 2013 року заявницю було повідомлено про відповідь Міністерства, в якій зазначалося, що після подання заяви та її розгляду фонд відповідав встановленим законодавством критеріям щодо надання останньому статусу благодійної організації. Однак після набрання чинності з 1 серпня 2012 року Закону № 145/2012 про внесення змін до наказу № 26/2000 було встановлено нові критерії, яким фонд вже не відповідав для подальшої його реєстрації як благодійної організації.
Констатоване порушення (стаття):	Порушення статті 14 Конвенції (заборона дискримінації) у поєднанні зі статтею 3 Першого протоколу до Конвенції (право на вільні вибори).
Дата прийняття:	24/03/2020
Дата набуття статусу остаточного:	24/06/2020 Набуття статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції.
Назва:	<u>CASE OF MARIUS ALEXANDRU AND MARINELA ȘTEFAN v. ROMANIA</u> (Application no. 78643/11)
Зміст:	Справа, зокрема, стосувалася скарги заявників на порушення статті 2 Конвенції (право на життя). Крім того, вони поскаржилися на відсутність ефективного розслідування для виявлення та покарання осіб, винних в аварії. Заявники у справі – Олександр та Маріела Штефан, громадяни Румунії, народилися у 1983 та 1985 роках відповідно, є подружжям і проживають у м. Бухаресті. Заявники скаржилися на неспроможність держави захистити їхні життя та життя їхніх родичів у зв'язку із заподіяними тілесними ушкодженнями під час аварії у серпні 2007 року (аварія була спричинена падінням дерева із корінням на транспортний засіб). Заявники, які були разом в автомобілі, зазнали численних травм; їхні батьки та молодший брат Маріели Штефан померли.
Констатоване порушення (стаття):	Порушення статті 2 Конвенції (право на життя) у зв'язку з непроведеним органами державної влади ефективного розслідування обставин аварії, що мала місце 6 серпня 2007 року. Відсутність порушення статті 2 Конвенції у матеріальному аспекті.
Дата прийняття:	26/03/2020

Дата набуття статусу остаточного:	26/03/2020 (Комітет)
Назва:	CASE OF MATTEO v. ITALIE (Application no. 24888/03)
Зміст:	<p>Справа стосувалася скарги заявниці на незаконне позбавлення її права власності на земельну ділянку; вказувала на надмірну тривалість компенсаційного провадження з відшкодування шкоди, заподіяної втручанням у її право власності.</p> <p>Заявниця була власницею земельної ділянки в комуні Кастельпагано (Castelpagano). Дані про земельну ділянку було внесено до земельного кадастру.</p> <p>6 вересня 1989 року Управління муніципалітетів гірських районів Альто-Тамаро затвердило план будівництва дороги через земельну ділянку заявниці.</p> <p>23 жовтня 1989 року компанія Т., яка отримала проект будівництва дороги, заволоділа 708 кв. м землі заявниці, отримавши на це згоду від чоловіка заявниці.</p> <p>10 травня 1990 року муніципалітет Кастельпагано видав офіційний наказ, який дозволяв гірському муніципалітету заволодіти земельною ділянкою заявниці та розпочати будівництво дороги.</p> <p>14 лютого 1992 року гірський муніципалітет сплатив заявниці аванс компенсації, яка мала бути сплачена у зв'язку із експропріацією в розмірі 1 260 000 італійських лір.</p> <p>27 червня 1995 року муніципалітет Кастельпагано видав наказ про експропріацію частини землі заявниці, яка була фактично захоплена.</p> <p>14 вересня 1992 року заявниця звернулась до суду із позовом до гірського муніципалітету про відшкодування шкоди. Вона стверджувала, що захоплення її земельної ділянки не відповідало вимогам закону, оскільки воно мало місце до видачі офіційного наказу про це. Зокрема, вона вимагала відшкодування шкоди, заподіяної втратою права власності, яке фактично було передано органам місцевої влади, а також відшкодування суми у зв'язку із втратою вартості землі, що залишилась, та за втрату вирощуваного врожаю.</p> <p>Рішенням від 22 грудня 2004 року районний суд дійшов висновку, що наказ про примусове відчуження землі не був виданий своєчасно. Суд зауважив, що такий наказ мав би бути виданий протягом 5 років з моменту дати захоплення, яку суд визначив як дату, коли органи влади фактично експропріювали земельну ділянку – 23 жовтня 1989 року. Відповідно, згідно з принципом конструктивної експропріації, заявники більше не були власниками землі, яка стала</p>

	<p>власністю гірського муніципалітету. Крім того, суд визнав право заявниці на відшкодування втрати її власності, проте відхилив інші її скарги у зв'язку з відсутністю належних підтверджуючих документів. За результатами розгляду апеляційної скарги гірського муніципалітету апеляційний суд рішенням від 28 березня 2008 року скасовував рішення суду першої інстанції; апеляційний суд дійшов висновку, що експропріація землі заявниці відповідала вимогам закону.</p> <p>Заявниця не оскаржувала це рішення до суду касаційної інстанції. Вона, зокрема, подала позов до Апеляційного суду Рима, скаржачись на надмірну тривалість зазначеного вище провадження; вона вимагала визнати наявність порушення пункту 1 статті 6 Конвенції та присудити їй відшкодування моральної шкоди, яку вона оцінила у 18 550 євро.</p> <p>У рішенні від 17 березня 2003 року Апеляційний суд Рима визнав, що розумний час розгляду провадження було перевищено, і присудив заявниці 1400 євро компенсації моральної шкоди, 500 євро компенсації судових витрат в національних судах і 700 євро витрат у зв'язку із провадженням в ЄСПЛ.</p>
<p>Констатоване порушення (стаття):</p>	<p>Порушення пункту 1 статті 6 Конвенції (право на справедливий суд) у зв'язку із надмірною тривалістю компенсаційного провадження. Скарга заявниці за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції (захист права власності) була визнана явно необґрунтованою та була відхилена.</p>
<p>Дата прийняття:</p>	<p>26/03/2020</p>
<p>Дата набуття статусу остаточного:</p>	<p>26/03/2020 (Комітет)</p>
<p>Назва:</p>	<p>CASE OF DE CICCIO v. ITALY (Application no. 28841/03)</p>
<p>Зміст:</p>	<p>Обставини справи є подібними до обставин справи CASE OF MATTEO v. ITALIE (Application no. 24888/03).</p>
<p>Констатоване порушення (стаття):</p>	<p>Порушення пункту 1 статті 6 Конвенції (право на справедливий суд).</p>
<p>Дата прийняття:</p>	<p>26/03/2020</p>

Дата набуття статусу остаточного:	26/03/2020 (Комітет)
Назва:	CASE OF AMIRIDZE v. GEORGIA (Application no. 15351/09)
Зміст:	<p>Справа стосувалася неналежного обґрунтування судами засудження заявника та стверджуваного втручання держави у ефективне використання його права на звернення до Суду, зокрема поставлення під загрозу його здатності у повній конфіденційності комунікувати з адвокатами.</p> <p><i>Кримінальне провадження проти заявника</i></p> <p>8 грудня 2006 року заявникові разом з А. М. було пред'явлено обвинувачення у торгівлі людьми. Згідно з звинуваченням жертва залишилась у будинку А. М. на запрошення останнього, і заявник, з використанням фізичної сили та погроз змусив потерпілу вступати в сексуальні стосунки з чоловіками в обмін на гроші; отримані гроші мали бути розділені між ним та А. М.</p> <p>Впродовж судового розгляду було допитано потерпілу, яка повторила свої свідчення, надані нею під час досудового розслідування. Двоє свідків змінили свої свідчення через тиск поліції та вказали, що потерпіла сама шукала чоловіків для зайняття з ними проституцією. Інший свідок (В. Г.) спочатку надав обвинувальні показання, а в процесі судового розгляду вирішив їх змінити, оскільки він давав свої перші свідчення у стані алкогольного сп'яніння і його заплутав слідчий. Проте пізніше В. Г. надав письмову заяву до суду, в якій просив брати до уваги його показання на стадії досудового розслідування, оскільки він в суді змінив свідчення з причини жалості до заявника.</p> <p>22 травня 2007 року суд першої інстанції визнав винним заявника за пред'явленим обвинуваченням та призначив покарання у виді 12 років позбавлення волі з заборonoю займати посади державної служби чи займатись професійною діяльністю. А. М. також було визнано винним. Суд обґрунтовував своє рішення різними доказами, у тому числі протоколами обшуку та вилучення доказів, показаннями потерпілої та свідків, зокрема досудовими свідченнями В. Г. Суд відхилив свідчення матері заявника та його сина, окрім іншого, про те, що потерпіла самостійно шукала сексуальні стосунки з чоловіками.</p> <p>20 червня 2017 року заявник подав апеляційну скаргу, в якій вказував, що він не піддавав потерпілу особу умовам, близьким до рабства, і що національний суд допустив помилку в правозастосуванні та оцінці доказів щодо цього. Заявник також вказав, що суд неправомірно відхилив показання його матері та сина і належним чином не</p>

врахував показань інших двох свідків. Імовірно, що заявник не порушував питання про повторний допит свідків.

Під час апеляційного розгляду заявник клопотав про повторний допит потерпілої у зв'язку із її неправдивими свідченнями та іншими обставинами. Апеляційний суд відхилив клопотання, оскільки обставини, на які посилався заявник, не були нововиявленими і відповідно до встановленої процедури мали бути доведені до суду першої інстанції.

29 січня 2008 року Апеляційний суд м. Тбілісі підтримав засудження заявника, вказавши, що суд першої інстанції належним чином обґрунтував своє рішення, належним чином розглянув доводи заявника, встановив всі відповідні факти завдяки правильному аналізу матеріалів справи і надав належну правову оцінку цим фактам. Апеляційний суд, у відповідь на аргумент заявника щодо застосування відповідного положення Кримінального кодексу, уточнив, що торгівля людьми як встановлений законом злочин має кілька незалежних елементів, і що у разі доведеності одного з них відсутність інших не звільняє обвинувачену особу від відповідальності.

15 вересня 2008 року Верховний суд Грузії визнав касаційну скаргу заявника неприйнятною.

Щодо заяви до Суду

13 січня 2009 року заявник та його адвокати розпочали підготовку заяви до суду. Декілька зустрічей заявника разом з адвокатами мали місце в кімнаті для зустрічей тюрми № 1 м. Тбілісі.

Кімната для зустрічей була площею приблизно 20 кв. м та була поділена на чотири частини тонкими дошками, висотою приблизно 2 м. Кожна з частин мала двері, проте не мала стелі чи звукоізоляції. Більша з частин була зайнята представниками тюремної адміністрації, тоді як інші три частини, площею приблизно 3 кв. м кожна, були призначені для використання ув'язненими.

Під час зустрічей заявника з адвокатами двері цих частин були відчинені на прохання представника тюремної адміністрації. Окрім цього, кімнати для зустрічей були обладнані відеокамерами.

16 лютого 2009 року один з адвокатів заявника звернувся зі скаргою до голови департаменту пенітенціарних установ, у якій висловив прохання про надання останнім правових підстав для організації кімнати для зустрічей, та питанням про те, скільки часу необхідно для покращення умов, адже їх існуючий стан ускладнює захист заявника. Аналогічний запит було надіслано до профільного Міністра пенітенціарних установ, пробації та правової допомоги 19 лютого 2009 року. Імовірно, на ці листи відповіді отримано не було.

	<p>25 лютого 2009 року одному із адвокатів заявника було відмовлено у зустрічі з останнім адміністрацією установи без пояснення причин. Той же адвокатом подав численні скарги до установ державної влади. Проте в одному з листів містилась описка, і було неправильно зазначено рік інциденту – 2006 замість 2009 року.</p> <p>4 березня 2009 року заявник зустрівся зі своїм адвокатом. Останній надав заявникові формуляр і матеріали справи, які, як стверджується, було конфісковано у заявника, як тільки його адвокат покинув установу. 9 березня 2009 року адвокат заявника проінформував органи влади про стверджуване вилучення матеріалів.</p> <p>26 березня 2009 року заявник отримав у відповідь лист від заступника Міністра стосовно заяв про стверджувану відмову у зустрічах з адвокатами. Відповідь була обґрунтована поясненнями керівника тюрми, який вказав, що станом на 26 березня 2006 року його не було працевлаштовано на цій посаді, і відповідно, він не міг відмовити у зустрічах між заявником та адвокатами в цю дату, і що твердження про конфіскацію матеріалів не відповідало дійсності, оскільки працівник тюрми лише візуально оглянув матеріали без їх вилучення у заявника.</p>
<p>Констатоване порушення (стаття):</p>	<p>Невиконання державою-відповідачем своїх зобов'язань за статтею 34 Конвенції (індивідуальні заяви до Суду).</p> <p>Скарга заявника за статтею 6 Конвенції була визнана явно необґрунтованою та відхилена.</p>
<p>Дата прийняття:</p>	<p>26/03/2020</p>
<p>Дата набуття статусу остаточного:</p>	<p>26/03/2020 (Комітет)</p>
<p>Назва:</p>	<p>CASE OF GASPARI v. ARMENIA (Application no. 6822/10)</p>
<p>Зміст:</p>	<p>Справа стосувалась суду над заявником, який, з урахуванням положень пункту 1 та підпункту «d» пункту 3 статті 6 Конвенції стверджував, що кримінальна справа проти нього ґрунтувалася виключно на отриманих під час допиту показаннях працівників поліції; принцип рівності не було дотримано, окрім того, він не мав змоги домогтися присутності свідків зі сторони захисту на таких самих умовах, як сторона обвинувачення.</p> <p><i>Обставини справи</i></p> <p>Під час виборчої кампанії на посаду Президента у Вірменії 2008 року заявник був добре відомим політичним активістом, активним прихильником головного опозиційного кандидата на посаду</p>

Президента – Тер-Петросяна та виступав його офіційним помічником на одній із виборчих дільниць.

Відразу після оголошення попередніх результатів виборів Тер-Петросян закликав своїх прихильників зібратися на площі Свободи в центрі Єревана, для того, щоб висловити свій протест проти порушень, які мали місце в ході виборів, заявивши, що вибори не були вільними й справедливими.

З 20 лютого 2008 року прихильники опозиційного кандидата проводили загальнонаціональні щоденні акції протесту, основним місцем проведення яких була площа Свободи та парк поряд з нею. Заявник був активним учасником мітингів.

Зі слів заявника, 1 березня 2008 року близько 6:00 на площу Свободи прибули співробітники поліції та застосували фізичну силу до сотні демонстрантів. Через декілька хвилин на площі, яка була оточена поліцією, демонстрантів не залишилось.

За офіційною версією подій, метою поліцейської операції, яка відбулася 1 березня 2008 року, була перевірка наявності зброї серед демонстрантів, які перебували на площі Свободи.

Кримінальне провадження проти заявника

За твердженнями заявника, він не був присутнім під час розгону мітингу на площі Свободи; не знаючи про заплановану демонстрацію, він вирушив до площі близько 8:00 і помітив незвично хаотичну ситуацію в місті, спостерігав, як правоохоронці здійснюють затримання осіб.

Потім заявника несподівано штовхнули, посадили по поліцейського автомобіля і доставили до відділку, де було складено протокол про доставлення до відділку та проведено обшук заявника.

За свідченнями офіцера поліції від 1 березня 2008 року, який брав участь в операції на площі Свободи, група з шести осіб прямувала до площі, а коли правоохоронці намагались їх зупинити, одна з осіб почала себе агресивно поводити, не виконувала накази покинути площу і застосувала фізичну силу до правоохоронців. Після того, як цих осіб було доставлено до відділку, особу з агресивною поведінкою було ідентифіковано як заявника.

Інший офіцер поліції надав аналогічні свідчення.

5 березня 2008 року заявникові було офіційно пред'явлено обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення.

3 квітня 2008 року Генеральний прокурор затвердив обвинувальний акт за ч. 1 ст. 316 Кримінального кодексу, в якому було зазначено таке. Після «очищення» площі Свободи від демонстрантів вранці 1 березня 2008 року площу було оточено та проведено перевірки. Близько 8:30 два офіцера поліції, виконуючи свої посадові обов'язки

на площі Свободи, побачили заявника, який кричав і прямував до площі. Вони поінформували заявника про те, що на площі проводяться слідчі дії, та наказали останньому покинути місце й не йти туди. Заявник відмовився виконувати їхні законні накази, почав агітувати і вести себе агресивно, заявивши, що йому ніхто не може заборонити / перешкоджати брати участь у мітингах. Після цього заявник застосував до офіцерів поліції фізичну силу. Обвинувачення ґрунтувалося на: показаннях офіцерів поліції, протоколах огляду місця події, результатах експертизи знайденої на площі Свободи зброї, протоколу доставлення заявника.

Справа за обвинуваченням останнього була направлена до суду.

Впродовж судового розгляду заявник вказував, що його було звинувачено за його політичну позицію, а офіцери поліції є ненадійними свідками, які надали неправдиві свідчення. В свою чергу, ці офіцери поліції підтвердили свої свідчення, надані під час досудового розслідування.

Під час одного із судових засідань, 21 серпня 2008 року, після допиту офіцера поліції, заявник подав клопотання про долучення як доказу відеозапису сюжету новин, в якому можна було побачити, як заявника і його товариша по мітингу вивели з відділку поліції, посадили до автомобіля поліції та доставили до іншого відділку.

Жодного з двох допитаних офіцерів при цьому не було серед правоохоронців, які здійснювали перевезення, що доводило надання ними неправдивих свідчень. Заявник також зауважив, що аналогічний відеозапис було проглянуто в кримінальній справі проти іншого демонстранта, після чого показання одного з офіцерів були визнані недостовірними, а демонстранта було виправдано.

Зокрема, заявник заявив клопотання про виклик чотирьох осіб як свідків зі сторони захисту, у тому числі товариша по мітингу, які могли би підтвердити факт відсутності допитаних офіцерів поліції під час перевезення заявника до іншого відділку поліції, та інших осіб, які могли би підтвердити цю версію подій.

Районний суд відмовив у розгляді клопотання, обґрунтовуючи це тим, що такі клопотання не були заявлені своєчасно – на стадії підготовчого судового провадження, і їх розгляд порушив би порядок дослідження доказів, обсяг яких вже було встановлено. Заявник стверджував, що відеозапис не був доступним йому перед початком розгляду справи по суті, проте районний суд не змінив свого рішення.

10 листопада 2008 року районний суд, повторивши докази, які містились в обвинувальному акті, визнав заявника винним за пред'явленим обвинуваченням та призначив покарання у виді одного року позбавлення волі.

	<p>9 грудня 2008 року заявник оскаржив вирок, зокрема з підстави відмови районного суду у дослідженні відеозапису та виклику свідків. Під час апеляційного судового розгляду Кримінальний апеляційний суд вирішив задовольнити клопотання заявника про долучення як доказу відеозапису та його дослідження. Очевидно, що після дослідження відеозапису, який підтверджував версію подій заявника, офіцери поліції змінили свої свідчення, надані під час досудового розслідування.</p> <p>Щодо клопотання заявника про виклик свідків, Кримінальний апеляційний суд вказав, що в цьому немає потреби, оскільки обставини «доставлення» заявника та перевезення до іншого відділку поліції були встановленими на основі матеріалів справи, включно з відеозаписом та власними показаннями заявника.</p> <p>30 березня 2009 року Кримінальний апеляційний суд підтримав засудження заявника.</p> <p>30 квітня 2009 року заявник подав апеляцію з питань права.</p> <p>5 червня 2009 року Касаційний суд визнав її непринятною у зв'язку з необґрунтованістю.</p>
<p>Констатоване порушення (стаття):</p>	<p>Порушення пункту 1 статті 6 Конвенції (право на справедливий суд) щодо справедливості суду стосовно заявника.</p>
<p>Дата прийняття:</p>	<p>26/03/2020</p>
<p>Дата набуття статусу остаточного:</p>	<p>26/06/2020 (Палата) Набуття статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції.</p>
<p>Назва:</p>	<p>CASE OF PENDOV v. BULGARIA (Application no. 44229/11)</p>
<p>Зміст:</p>	<p>Справа стосувалася вилучення та утримання поліцією хостингових вебсайтів. Заявник у справі – Лазар Пендов, громадянин Болгарії, народився в 1986 році та проживає в м. Пловдив (Болгарія). У червні 2010 року поліція вилучила сервер, на якому частково було розміщено вебсайт, через який нібито завантажено книгу з порушенням авторських прав в мережу Інтернет, На сервері був також розміщений вебсайт, присвячений японській аніме-культурі, яким володів заявник і безпосередньо ним керував. Заявник неодноразово просив повернути сервер, скаржившись, що його вебсайт не може функціонувати без даних про нього, та заявив, що він зазнав «значної шкоди». Органи прокуратури провели розслідування за поданими скаргами; у лютому 2001 року заявнику було повернуто сервер.</p>

Огляд рішень Європейського суду з прав людини

	Сервер не був досліджений експертами або іншим способом, який використовувався для розслідування кримінальної справи. Заявник скаржився на вилучення та утримання свого сервера, посилаючись на статтю 1 Першого протоколу до Конвенції (захист власності) та статті 10 Конвенції (свобода вираження поглядів).
Констатоване порушення (стаття):	Порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції (захист власності). Порушення статті 10 Конвенції (свобода вираження поглядів).
Дата прийняття:	26/03/2020
Дата набуття статусу остаточного:	26/03/2020 (Комітет)
Назва:	CASE OF RASPOPOVIĆ AND OTHERS v. MONTENEGRO (Applications nos. 58942/11 and 2 others – see appended list)
Зміст:	Заявники у цій справі скаржились на надмірну тривалість цивільних проваджень.
Констатоване порушення (стаття):	Порушення пункту 1 статті 6 Конвенції (право на справедливий суд).
Дата прийняття:	26/03/2020
Дата набуття статусу остаточного:	26/03/2020 (Комітет)
Назва:	CASE OF ZBOROWSKI v. POLAND (Application no. 72950/13)
Зміст:	Заявник у цій справі скаржився, що тривалість кримінального провадження щодо нього була несумісною з вимогою «розумного строку» згідно з пунктом 1 статті 6 Конвенції.
Констатоване порушення (стаття):	Порушення пункту 1 статті 6 Конвенції (право на справедливий суд).
Дата прийняття:	26/03/2020
Дата набуття статусу остаточного:	26/06/2020 (Палата) Набуття статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції.

<p>Назва:</p>	<p>CASE OF CENTRE FOR DEMOCRACY AND THE RULE OF LAW v. UKRAINE (Application no. 10090/16)</p>
<p>Зміст:</p>	<p>Справа стосувалася відмови заявникові у доступі до публічної інформації, а саме до автобіографій політичних лідерів, що містилася у їхніх резюме, поданих до виборчої комісії для участі у парламентських виборах 2014 року. Центр демократії та верховенства права (українська недержавна організація) – заявник у справі, у листопаді 2014 року звернувся до Центральної виборчої комісії (ЦВК) із вимогою надати копії автобіографій, поданих кандидатами на вибори попереднього місяця. П'ять із шести кандидатів раніше займали державні посади, зокрема, попередній Прем'єр-міністр України Юлія Тимошенко, мер міста Києва Віталій Кличко та Прем'єр-міністр України Арсеній Яценюк. Комісія відмовила заявникові, надавши лише витяги з документів, які раніше були опубліковані на офіційному вебсайті ЦВК. У подальшому це рішення було оскаржено заявником у судовому порядку. Суд першої інстанції, відмовляючи у задоволенні позовних вимог, вирішив, серед іншого, що згідно із Законом «Про інформацію» інформація, що містилася в автобіографіях кандидатів, є конфіденційною і може бути розкрита лише у визначених законом випадках. Заявник не обґрунтував, що така інформація є необхідною саме для ефективної реалізації громадянами свого виборчого права. Зокрема, інформація про кандидатів була опублікована на вебсайті ЦВК згідно з Законом «Про вибори народних депутатів». З цього закону вбачалося, що кандидати надали свою згоду лише щодо тієї інформації, яка відповідно до закону мала бути опублікована на вебсайті ЦВК. А отже, не було згоди на розголошення іншої інформації. Рішеннями апеляційного та касаційного судів (серпень та вересень 2015 року відповідно) рішення суду першої інстанції залишено без змін. Заявник у справі скаржився, що органи державної влади відмовили йому у доступі до інформації, необхідної для ефективного здійснення своїх прав відповідно до статті 10 Конвенції (свобода вираження поглядів).</p> <p><i>Оцінка Суду</i></p> <p><i>Наявність втручання</i></p> <p>Суд вже роз'яснював та узагальнював принципи, які є застосовними при оцінці того, чи становить відмова у доступі до інформації втручання у право на свободу вираження поглядів, у справі <i>Magyar Helsinki Bizottság v. Hungary</i> ([ВП], § 149–80, no. 18030/11, 8 листопада 2016 року) (пункт 81 Рішення).</p> <p>Як зазначив Суд у цьому рішенні, питання чи є відмова у доступі до інформації втручанням у право на свободу вираження поглядів заявника і в якій мірі має бути оцінено в кожному окремому випадку з</p>

урахуванням його конкретних обставин (там само, § 158). Для такої оцінки відповідними є чотири критерії: 1) мета інформаційного запиту; 2) характер / природа запитуваної інформації; 3) особлива роль шукача / запитувача інформації в «отриманні та передачі» інформації суспільству; 4) чи запитувана інформація є готовою та доступною (пункт 82 Рішення).

Інформація, дані чи документи, до яких запитується доступ, мають, як правило, відповідати критерію суспільного інтересу для того, щоб викликати необхідність її розкриття згідно з Конвенцією. Така необхідність може існувати там, де, окрім іншого, розкриття інформації забезпечує прозорість ведення державних справ або питань, які становлять інтерес для суспільства в цілому, і завдяки чому дозволяється участь суспільства в цілому у державних справах (там само, § 161) (пункт 84 Рішення).

Суд підкреслював, що визначення того, що може бути предметом суспільного інтересу, буде залежати від обставин кожної справи. Суспільний інтерес належить до питань, які впливають на суспільство настільки, що воно може законним чином цікавитись ними, які привертають його увагу або які стосуються його в значній мірі, особливо коли вони мають вплив на добробут громадян або життя суспільства / громади. Це також стосується питань, які можуть призвести до значних суперечок, стосуються важливих соціальних питань або проблеми, до якої суспільство має інтерес чи про яку має бути поінформованим. Суспільний інтерес не може бути зменшено до жаги суспільства на інформацію про приватне життя інших осіб чи бажання аудиторії до сенсацій чи навіть вуайеризма. Для з'ясування того, чи належить документ до предмета загальної важливості, необхідно оцінити документ в цілому з урахуванням наявного в ньому змісту (там само, § 162) (пункт 85 Рішення).

У зв'язку з цим згідно зі своєю прецедентною практикою Суд визначає привілейоване становище політичних промов та дебатів з питань, що становлять суспільний інтерес.

Обґрунтування у вузькому значенні того, що відповідно до пункту 2 статті 10 Конвенції заборонено обмежувати такі вислови, також сприяє праву на доступ до такої інформації, яка зберігається державними органами, відповідно до пункту 1 статті 10 (там же, § 163) (пункт 86 Рішення).

Важливим аспектом є те, чи особа-запитувач інформації робить це з метою інформування суспільства як громадського «сторожового пса». Проте це не означає, що право на доступ до інформації має поширюватись виключно на недержавні громадські організації чи пресу / ЗМІ. Високий рівень захисту також поширюється на

академічних шукачів та авторів літератури з питань, що становлять суспільний інтерес. Враховуючи важливу роль, яку відіграє інтернет у збільшенні доступу громадськості до новин та сприянні поширенню інформації, функція блогерів і популярних користувачів може бути прирівняна до функції «сторожових псів» щодо захисту, передбаченого статтею 10 Конвенції (там само, § 168) (пункт 87 Рішення).

Факт готовності та доступності запитуваної інформації становить важливий аспект в загальній оцінці того, чи становила відмова у наданні інформації «втручання» у право на «отримання та розповсюдження» інформації, що підпадає під захист цього положення (там само, § 170).

Інші принципи

Принципи, які є застосовними до оцінки того, чи було втручання у право на свободу вираження поглядів «передбачене законом», нещодавно були викладені у справі *Satakunnan Markkinapörssi Oy and Satamedia Oy v. Finland* ([ВП], no. 931/13, § 142–45, 27 червня 2017 року) (пункт 89 Рішення).

Принципи стосовно питання, чи було втручання у право на свободу вираження поглядів «необхідним у демократичному суспільстві», наведені у рішенні у справі *Magyar Helsinki Bizottság v. Hungary* [ВП], згадано вище, § 187) (пункт 90 Рішення).

Застосування вищенаведених принципів до обставин цієї справи

Підхід Суду

Суд підкреслює, що організація-заявник запитувала копії зазначених резюме, а не просто інформацію з них. Окрім інформації, вже опублікованої ЦВК, резюме містили таку інформацію про кандидатів: освіта, досвід роботи, досвід роботи в органах державної служби, в тому числі на виборних посадах, список членів сім'ї, адреси, номери телефону (пункт 91 Рішення).

У своїх доводах до Суду, організація-заявник визнала, що адреси та номери телефонів кандидатів не могли бути розголошені. Щодо списку членів сім'ї, то сама організація-заявник зазначила, що така інформація була доступна з альтернативних ресурсів, проте не спромоглась пояснити чому вона не змогла отримати її з таких ресурсів. Відповідно, Суд не вважає, що компанія-заявник навела аргументи щодо наявності втручання у її право за статтею 10 Конвенції щодо цього (пункт 92 Рішення).

Відповідно, питаннями, які залишається вирішити Суду, є те, чи була відмова у розкритті організації-заявнику інформації про освіту та досвід роботи (включно з історією роботи в органах державної влади), яку політичні лідери включили до своїх офіційних резюме, наданих ЦВК у рамках виборчого процесу, порушенням права організації-

заявника за статтею 10 Конвенції (пункт 93 Рішення).

В цьому відношенні Суд підкреслює, що на національному рівні компанія-заявник запитувала не лише інформацію, яка містилась в резюме, а і самі їх копії. Проте національне законодавство, зокрема пункт 7 статті 6 Закону «Про доступ до публічної інформації», що було надалі підтверджено Вищим адміністративним судом України, передбачало, що в таких випадках органи влади мають самостійно обирати з-поміж різних частин інформації, яка міститься в запитуваному документі, та розкрити ту інформацію, яка може бути розкрита: або шляхом редагування запитуваного документу або шляхом надання його редагованої копії, чи вилучення відповідної інформації з документів, як зробила ЦВК (пункт 94 Рішення).

Відповідно, наступне питання, яке має з'ясувати Суд, полягає в тому, чи відмова у наданні інформації організації-заявникові про освіту та досвід роботи з резюме кандидатів до Парламенту державою-відповідачем становила порушення його права на свободу вираження поглядів (пункт 95 Рішення).

Наявність втручання

Враховуючи широке публічне висвітлення таких осіб, Суд вважає, що значна частина інформації про їхню освіту та досвід роботи вже була у публічному доступі. Проте, як переконливо пояснила організація-заявник, їй була необхідна саме ця інформація, яка була надана з перших рук самими кандидатами в народні депутати. Уряд не заперечував того, що конкретна інформація була доступною на той час з інших ресурсів (пункт 98 Рішення).

Суд також вважає, з тих самих причин, що запитувана організацією-заявником інформація відповідала тесту на суспільний інтерес. Особи, яких стосувалась інформація, були провідними політиками, які мали особливу популярність. Суд погоджується, що суспільство мало інтерес щодо їхнього досвіду та доброчесності безпосередньо перед виборами (пункт 99 Рішення)

Роль організації-заявника як недержавної організації, що здійснює важливу функцію «сторожового пса», не оспорується (пункт 100 Рішення).

Також не оспорується те, що інформація була готовою та доступною (пункт 101 Рішення).

У зв'язку з цим, відмовляючись розкривати інформацію організації-заявникові про освіту та досвід роботи топ-кандидатів, яка містилась у їхніх офіційних резюме, поданих до ЦВК в рамках виборчого процесу, органи влади перешкоджали використанню нею права на свободу отримання та розповсюдження інформації таким чином, що вражає саму суть права за статтею 10 Конвенції (пункт 102 Рішення).

Суд повторює, що втручання у право організації-заявника за пунктом 1 статті 10 Конвенції буде порушувати Конвенцію, якщо воно не відповідатиме вимогам пункту 2 статті 10 Конвенції. Тому варто визначити, чи було таке втручання «передбачено законом», чи переслідувало одну чи декілька законних цілей, викладених в цьому пункті, і чи було «необхідним у демократичному суспільстві» задля досягнення цих цілей (див. *Österreichische Vereinigung zur Erhaltung, Stärkung und Schaffung v. Austria*, no. 39534/07, § 37, 28 листопада 2013 року) (пункт 103 Рішення).

Передбачено законом

Організація-заявник визнала, що обмеження розкриття інформації щодо освіти було «передбачено законом», а саме статтю 11 Закону «Про інформацію». Суд не вбачає підстав для іншого висновку (пункт 104 Рішення).

Водночас Суд повторює, що багато законів сформульовані в поняттях, які тією чи іншою мірою є розпливчастими, а їхнє тлумачення та застосування є питаннями практики. Роль судового розгляду, покладена на національні суди, полягає саме в тому, щоб такі сумніви в тлумаченні були розвіяні. Таким чином, повноваження Суду в частині розгляду питання дотримання національного законодавства є обмеженими, оскільки тлумачити та застосовувати національне законодавство мають національні органи і, в першу чергу, суди. Якщо тлумачення не є свавільним або явно необґрунтованим, роль Суду полягає в тому, щоб з'ясувати, чи є сумісними з Конвенцією наслідки такого тлумачення (див. *Radomilja and Others v. Croatia* [ВП], nos. 37685/10 and 22768/12, § 149, 20 березня 2018 року).

Тлумачення національними судами того, що, вимагаючи публікації лише певної інформації, поданої кандидатами, Закон «Про вибори Верховної Ради України» побічно забороняв розголошення будь-якої іншої інформації, не може бути визнано явно необґрунтованим. Таким же чином, відкритий характер списку конфіденційної інформації відповідно до статті 11 Закону «Про інформацію» не обов'язково сам по собі піднімає питання. Дійсно, досвід роботи, на відміну від освіти, не згадується в цьому положенні. Проте це положення має загальний характер. Тому можуть бути чіткі контексти, які дозволять розумно або навіть імперативно тлумачити таке загальне положення, як запобігання розголошенню інформації про трудову діяльність іншої особи, для того, щоб поважати її право на приватне життя (пункт 109 Рішення).

Суд відхиляє аргументи організації-заявника щодо непередбачуваності втручання за законом (пункт 112 Рішення).

Легітимна мета

Суд готовий погодитись з доводами Уряду, які не оспоруються організацією-заявником в цій частині, про те, що втручання переслідувало легітимну мету захисту прав інших осіб від втручання (див. *Magyar Helsinki Bizottság v. Hungary* [ВП], § 186 та *Österreichische Vereinigung zur Erhaltung, Stärkung und Schaffung v. Austria*, § 39) (пункт 113 Рішення).

«Необхідним у демократичному суспільстві»

Спершу, Суд має визначити, чи розголошення інформації про освіту, досвід роботи політичних лідерів, яку вимагала організація-заявник, підпадає під поняття «приватне життя» за статтею 8 Конвенції (пункт 114 Рішення).

Суд підкреслює, що хоча така інформація є особистими даними, які пов'язані з освітою та професійною діяльністю політичних лідерів, останні в своїй більшості належать до публічної сфери (див. *Magyar Helsinki Bizottság v. Hungary* [ВП], § 194). З причин, наведених у пункті 117 нижче, розголошення такої інформації не призвело б до того, щоб відбулося громадське обговорення політичних лідерів у більшому обсязі, ніж вони передбачали, зареєструвавшись як кандидати з топ-списків партій під час парламентських виборів (пункт 115 Рішення).

Відповідно, Суд вважає, що Уряд не спромігся довести того, що інтереси політичних лідерів сягали такого рівня, що могли б служити підставою для застосування статті 8 Конвенції для урівноваження проти ефективного використання організацією-заявником свого права, захищеного пунктом 1 статті 10 Конвенції. Тим не менше, захист особистої інформації політичних лідерів становить легітимну мету, що дозволяє обмежувати свободу вираження поглядів за пунктом 2 цього положення. Таким чином, важливим питанням є те, чи засоби, використані для захисту цих інтересів, були пропорційними переслідуваній меті (пункт 116 Рішення).

Як підкреслив Суд вище, відповідні особи були популярними політичними діячами. Вони надали свої резюме в контексті висунення своїх кандидатур на національних парламентських виборах, тим самим піддаючи свою кваліфікацію та послужний список ретельному громадському контролю. Більше того, вони зробили це в рамках того, що національне законодавство на той час визначало інформацію, яку вони подавали до ЦВК, як «відкриту», хоча національні суди тлумачили це положення обмежувально (пункт 117 Рішення).

Що стосується інформації про освіту кандидатів та їхній досвід роботи, суд встановив, що національні суди не спромоглися провести належне

	<p>урівноваження / балансування, порівнюючи шкоду потенційного розголошення інформації, яка могла бути завдана політикам, з нерозголошенням такої інформації з наслідками для ефективного здійснення організацією-заявником свого права на свободу вираження поглядів. Імовірно, що вони намагалися взяти до уваги останній аспект балансування, підсумувавши, що необхідність розголошення інформації з точки зору ефективного використання права не була продемонстрована. Проте не було спроб оцінити перший аспект балансування: ступінь потенційної шкоди, яка могла б бути завдана приватності політиків. Не було жодним чином пояснено, як приватність двох політиків, які за своєю власною волею опублікували свої резюме, могла бути порушена за таких обставин (пункт 118 Рішення).</p> <p>Звичайно, організація-заявник дещо ускладнила завдання органам влади у проведенні балансування, не навівши причин свого запиту. Проте такі причини не були обов'язковим елементом запиту про інформацію згідно з національним законодавством, і, отримавши відмову, організація-заявник пояснила свої причини під час провадження у національних судах. Немає жодних ознак того, що національним судам заважали норми законодавства чи інші міркування взяти додаткову інформацію до уваги та, можливо, з огляду на це переоцінити висновки ЦВК (порівняйте, <i>mutatis mutandis</i>, <i>Les Authentiks and Supras Auteuil 91 v. France</i>, nos. 4696/11 and 4703/11, § 51, 27 жовтня 2016 року) (пункт 119 Рішення).</p> <p>Таким чином, рішення про відмову організації-заявнику в доступі до інформації про освіту та досвід роботи політичних лідерів, яка містилася в їхніх резюме, поданих в рамках парламентських виборів, не була «необхідною у демократичному суспільстві» (пункт 120 Рішення).</p>
<p>Констатоване порушення (стаття):</p>	<p>Порушення статті 10 Конвенції (свобода вираження поглядів) у зв'язку із відмовою у доступі до публічної інформації.</p>
<p>Дата прийняття:</p>	<p>26/03/2020</p>
<p>Дата набуття статусу остаточного:</p>	<p>26/03/2020 (Комітет)</p>
<p>Назва:</p>	<p>CASE OF BOKOV AND OTHERS v. RUSSIA (Applications nos. 7779/17 and 5 others – see appended list)</p>

Огляд рішень Європейського суду з прав людини

Зміст:	Заявники у цій справі скаржились, що їх було незаконно засуджено за злочини у сфері обігу наркотичних речовин після провокації з боку державних посадових осіб (агентів Держави).
Констатоване порушення (стаття):	Порушення пункту 1 статті 6 Конвенції (право на справедливий суд) стосовно провокації з боку державних посадових осіб (агентів Держави).
Дата прийняття:	26/03/2020
Дата набуття статусу остаточного:	26/06/2020 (Палата) Набуття статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції.
Назва:	<u>CASE OF NIKOLOUDAKIS v. GREECE</u> (Application no. 35322/12)
Зміст:	Заявники – громадяни Греції, які народились у 1939 та 1946 роках відповідно, проживають у м. Ханї на острові Крит (Греція). Вони скаржились на невиконання судових рішень, проголошених цивільними та адміністративними судами, якими їхні нащадки визнавалися власниками земельної ділянки в м. Сфакії (Греція), а особи, які незаконно зайняли ділянку, зобов'язувалися звільнити її та знести будівлі, споруджені на тій ділянці. Заявники, зокрема, обґрунтовували свої скарги порушенням статті 6 Конвенції (право на справедливий суд).
Констатоване порушення (стаття):	Порушення пункту 1 статті 6 Конвенції (право на справедливий суд).
Дата прийняття:	26/03/2020
Дата набуття статусу остаточного:	26/06/2020 (Комітет)
Назва:	<u>CASE OF BILALOVA AND OTHERS v. POLAND</u> (Application no. 23685/14)
Зміст:	Справа стосувалася розміщення та утримання заявниці та її п'яťох дітей у закритому центрі для іноземців до результату розгляду їхньої заяви про отримання статусу біженців.
Констатоване порушення (стаття):	Порушення підпункту «f» пункту 1 статті 5 Конвенції (право на свободу та особисту недоторканність) стосовно дітей-заявників у справі.

Дата прийняття:	26/03/2020
Дата набуття статусу остаточного:	26/06/2020 (Палата) Набуття статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції.
Назва:	CASE OF TÊTE v. FRANCE (Application no. 59636/16)
Зміст:	<p>Справа стосувалася скарги заявника до Суду на незаконність його засудження за навмисну брехню / неправдиву інформацію, що містилась у відкритому листі, який він оприлюднив із вимогою про спростування неправдивої та недостовірної інформації під час емісії цінних паперів на фондовій біржі.</p> <p>Заявник у справі є громадянином Франції, який народився в 1956 році і проживає в м. Ліоні (Франція). Він є юристом за фахом, працює на посаді муніципального радника у цьому місті.</p> <p>Під час емісії цінних паперів на фондовій біржі група «Олімпік Ліон» підготувала «базовий документ» згідно із Законом № 2006-1770. Цей документ був зареєстрований у січні 2007 року. Первинний випуск цінних паперів мав на меті дозволити будівництво нового футбольного стадіону в передмісті Ліона.</p> <p>Заявник у справі виступав проти реалізації такого проекту, був адвокатом інших опонентів та осіб, майно яких було експропрійоване у зв'язку із розпочатим будівництвом. У січні 2010 року заявник надіслав відкритий лист президентові Французької адміністрації фінансових ринків (AMF), у якому звернув увагу на обставини первинного випуску цінних паперів, а саме на якість інформації про проект, викладений у «базовому документі».</p> <p>За даними Уряду, заявник оприлюднив цей лист під час пресконференції. У лютому 2010 року президент AMF поінформував заявника про те, що адміністрація дійсно є відповідальною за розгляд фактів, про які повідомив заявник. Однак президент AMF, зазначив, що він не може надати більше інформації, оскільки на адміністрацію покладено обов'язок дотримуватися суворих правил професійної таємниці. AMF не оскаржувала такі дії ні в адміністративному, ні в судовому порядку. У квітні 2010 року група «Олімпік Ліон» та її генеральний директор подали скаргу на заявника за фактом оприлюднення такого листа. Згідно з рішенням суду першої інстанції заявник мав сплатити штраф у розмірі 3000 євро, а також 5000 євро за витрати, понесені іншими учасниками судового процесу. Апеляційний суд змінив рішення суду першої інстанції у частині</p>

Огляд рішень Європейського суду з прав людини

	збільшення суми за понесені витрати під час судового провадження. У квітні 2016 року Касаційний суд відхилив касаційну скаргу заявника.
Констатоване порушення (стаття):	Порушення статті 10 Конвенції (свобода вираження поглядів).
Дата прийняття:	26/03/2020
Дата набуття статусу остаточного:	26/03/2020 (Комітет)
Назва:	CASE OF LIVADNIY AND OTHERS v. RUSSIA <i>(Applications nos. 12233/10 and 15 others – see appended list)</i>
Зміст:	Заявники у цій справі скаржилися, що їх було незаконно засуджено за злочини у сфері обігу наркотичних речовин після провокації з боку державних посадових осіб (агентів Держави). У заяві № 59534/10 заявник також порушував питання про дотримання інших статей Конвенції.
Констатоване порушення (стаття):	Порушення пункту 1 статті 6 Конвенції (право на справедливий суд) стосовно провокації з боку державних посадових осіб (агентів Держави). Порушення підпункту «d» пункту 3 статті 6 Конвенції у зв'язку із обмеженням права на допит свідків обвинувачення.
Дата прийняття:	03/03/2020
Дата набуття статусу остаточного:	03/03/2020 (Палата)
Назва:	«CENTRE FOR DEMOCRACY AND THE RULE OF LAW against Ukraine» <i>Рішення про неприйнятність заяви № 75865/11 (decision)</i>
Зміст:	Організація-заявник скаржилася, що рішення органів влади про відмову в доступі до запитуваної інформації, яка за твердженнями останньої була необхідною для ефективного здійснення свого права на свободу вираження поглядів, становило порушення її прав, передбачених статтею 10 Конвенції. На час подачі заяви до Суду організація-заявник мала назву «Інститут Медіа Права»; свою діяльність ця організація розпочала у 2005 році. Відповідно до положень Конституції України Уряд призначався коаліцією парламентських груп і фракцій, які контролювали більшість місць у Парламенті. На розгляді Конституційного Суду України (КСУ) перебувало

провадження з приводу того, чи можуть формувати коаліцію окремі народні депутати, зокрема й ті, яких визнано позафракційними або які вийшли чи не ввійшли до складу депутатських фракцій.

Це конституційне провадження стало підставою для запиту про надання інформації організацією-заявником.

Суть розглядуваного конституційного провадження була описана у висновку Європейської комісії за демократію через право (Венеціанська комісія) щодо конституційної ситуації в Україні, прийнятому на 85 Пленарному засіданні Комісії (17–18 грудня 2010 року).

10 лютого 2010 року Парламент вніс зміни до Регламенту. Зокрема, зміненим Регламентом передбачалось право окремих народних депутатів, не пов'язаних із жодною партією або які були виключені з партії, за списком якої були обрані, приєднатись до коаліції, яка формувала Уряд, навіть якщо їх колишня партія не була в складі коаліції чи була проти неї.

Народні депутати з числа опозиції звернулись до КСУ з поданням про визнання цих положень неконституційними.

В рамках конституційного провадження, ініційованого народними депутатами, суддя-доповідач КСУ, відповідно своїх повноважень, передбачених законом, звернувся з клопотаннями про надання думок з правових питань до чотирьох провідних правничих шкіл: Львівського національного університету імені Івана Франка, Харківської національної юридичної академії імені Ярослава Мудрого, Одеської національної юридичної академії, Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Перші три правничі школи надали свої висновки, а Київський університет направив відповідну думку лише 8 квітня 2010 року, після ухвалення КСУ відповідного рішення.

Правові думки стосувалися тлумачення конституційних положень стосовно статусу народних депутатів України та формування правлячої коаліції. Вони були підписані професорами з конституційного права відповідних шкіл (за винятком Львівського університету) та були направлені разом із супровідними листами, підписаними керівниками університетів. Професори Львівського та Київського університетів стверджували, що парламентські зміни були неконституційними, тоді як професори Харківської та Одеської юридичних академій вважали їх конституційними.

Суддя-доповідач, в рамках конституційного провадження, також запитав думки з правових питань у Президента України, Голови ВРУ, Прем'єр-міністра та Експертно-правового управління Секретаріату КСУ.

Рішенням від 6 квітня 2010 року КСУ, всупереч своїй попередній позиції, вирішив, що окремі народні депутати України, зокрема ті, які не перебувають у складі депутатських фракцій, що ініціювали створення коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді України, мають право брати участь у формуванні коаліції депутатських фракцій у Парламенті.

У своєму рішенні від 6 квітня 2010 року КСУ також вказав, що свої позиції стосовно предмета конституційного подання висловили Президент України, Голова Верховної Ради України, Прем'єр-міністр України, науковці Львівського національного університету імені Івана Франка, Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого, Одеської національної юридичної академії.

17 травня 2010 року організація-заявник звернулась до КСУ з заявою про надання копій вищезгаданих наукових думок без зазначення для чого саме вони необхідні.

31 травня 2010 року Голова Секретаріату КСУ письмово поінформував організацію-заявника про те, що запитувані думки не можуть бути надані, оскільки відповідно до Регламенту КСУ думки були доступні лише для сторін відповідного провадження, і що на підставі статті 38 Закону «Про інформацію» (станом на час подій) освітні установи були власниками запитуваної інформації і саме ці установи мають надавати доступ до своїх правових висновків.

Не погодившись, організація-заявник звернулась до адміністративного суду з вимогою визнати відмову КСУ у наданні копій висновків незаконною та зобов'язати надати таку інформацію.

1 липня 2010 року Київський окружний адміністративний суд відмовив у відкритті провадження, оскільки до юрисдикції адміністративних судів не належить вирішення таких спорів. Суд послався на постанову Верховного Суду України від 12 червня 2009 року, в якій зазначено, що для цілей застосування Кодексу адміністративного судочинства України суди та судді, коли вони діяли у зв'язку із розглядом судової справи, не можуть вважатись «державними органами», спори з якими підлягають вирішенню в порядку адміністративного судочинства.

Організація-заявник оскаржила рішення адміністративного суду, однак 9 грудня 2010 року Київський апеляційний адміністративний суд, а 24 березня 2011 року Вищий адміністративний суд України підтримали висновки суду першої інстанції.

Згідно з листом Секретаріату КСУ, наданим Урядом після набрання чинності Законом «Про доступ до публічної інформації», матеріали справи КСУ були визначені як «для внутрішнього користування» на підставі статті 9 цього Закону.

Починаючи з 1 вересня 2014 року категорія «для внутрішнього

використання» була видалена для документів, які містились в матеріалах справи КСУ, що була завершена, і КСУ розпочав практику публікації цих матеріалів на вебсайті КСУ. В рамках цього процесу правові висновки по справі були опубліковані на вебсайті КСУ разом з іншими матеріалами справи в контексті конституційного провадження 2010 року.

Оцінка Суду

Застосовність статті 10 Конвенції

Відповідні загальні принципи

Суд вже роз'яснював та підсумовував принципи, які є застосовними до оцінки того, чи відмова у доступі до інформації становить втручання у право на свободу вираження поглядів, у справі *Magyar Helsinki Bizottság v. Hungary* ([ВП], no. 18030/11, § 149–80, 8 листопада 2016 року). Згідно з цим рішенням стаття 10 Конвенції не наділяє особу правом на доступ до інформації, яка перебуває в розпорядженні органу державної влади, та не зобов'язує Уряд надавати таку інформацію особі. Проте таке право чи такий обов'язок можуть виникати, по-перше, коли розкриття інформації має місце в результаті відповідного судового рішення, а по-друге, за обставин, де доступ до інформації має важливе значення для здійснення права на свободу вираження поглядів, відмова органів влади в цьому становить втручання у таке право (пункт 47 Рішення).

Чи мала місце відмова у доступі до інформації і наскільки це становило втручання у право організації-заявника на свободу вираження поглядів має бути оцінено в кожній конкретній справі у світлі обставин справи (див. справу *Magyar Helsinki Bizottság v. Hungary*, згадану вище, § 157). Для подальшого визначення сфери застосування такого права Суд у цьому випадку з огляду на свою прецедентну практику застосування статті 10 Конвенції послався на такі критерії: 1) мета інформаційного запиту; 2) характер запитуваної інформації; 3) особлива роль шукача інформації в її «отриманні та розповсюдженні» для суспільства; 4) чи була запитувана інформація «готовою та доступною» (пункт 49 Рішення).

Застосування цих принципів до цієї справи

Починаючи з останнього із перелічених принципів, Суд підкреслює, що не оспорується факт того, що запитувана інформація з КСУ була готовою та доступною (пункт 50 Рішення).

Повертаючись до особливої ролі організації-заявника в «отриманні та розповсюдженні» інформації суспільству, Суд підкреслює, що роль організації-заявника – недержавної організації як «сторожового пса» в житті українського суспільства не оспорювалась. Організація-заявник у своїх заявах до Суду підкреслювала, що вона має певний

досвід в сфері медіа, і що вона опублікувала ряд досліджень стосовно політичного впливу на засоби масової інформації. Те, наскільки організація-заявник пояснила зв'язок між здійсненням функції «сторожового пса» та запитуваною інформацією від КСУ стосовно «мети інформаційного запиту» буде предметом розгляду далі (пункт 51 Рішення).

Що стосується характеру запитуваної інформації, Суд вважає, що за обставин цієї справи правові висновки, які вимагала надати організація-заявник, відповідали критерію суспільного інтересу. Вони стосувалися конституційного питання стосовно важливих політичних змін. Більше того, не варто не враховувати того факту, що КСУ, імовірно, змінив свою попередню позицію стосовно важливого конституційного питання з приводу формування коаліції (див. оцінку Венеціанської комісії). При цьому, КСУ послався на відповідні юридичні висновки, зміст яких не було процитовано / узагальнено у відповідному рішенні. У світлі таких обставин, імовірно, можна було б очікувати, що зміст юридичних думок може викликати суспільний інтерес (пункт 52 Рішення).

Суд не покликаний дослідити в цій справі те, чи мали бути в принципі розкриті документи того виду, про які запитувала організація-заявник. Швидше за все, Суд має встановити те, чи показала організація-заявник на будь-якій стадії провадження, що мета інформаційного запиту полягала в тому, щоб надати їй можливість ефективно здійснювати своє право на свободу вираження поглядів, і що доступ до інформації мав важливе значення для здійснення права згідно з пунктом 1 статті 10 Конвенції. Не є достатнім те, що організація-заявник абстрактно вказала те, що певна інформація має бути доступною відповідно до загального принципу відкритості (пункт 54 Рішення).

Суть аргументу організації-заявника полягала в необхідності знати правила формування правлячої коаліції задля допомоги їй в проведенні якісного аналізу та ефективності своєї законодавчої ініціативи / пропаганди у сфері ЗМІ. Організація-заявник не надала жодної інформації, яка б у відповідний час продемонструвала, що вона мала певний досвід або вона провадила діяльність, пов'язану з конституційними питаннями, окрім питань, що стосуються ЗМІ чи інформації, що організація-заявник мала спеціалізацію у відповідних питаннях у сфері конституційного права. Однак провадження в КСУ стосувалось не ЗМІ чи свободи вираження поглядів, а скоріше питань конституційного тлумачення (пункт 57 Рішення).

Організація-заявник не стверджувала, що правові думки були необхідними для тлумачення рішення КСУ у сфері впливу на ЗМІ.

	<p>Зокрема, вона не вказувала, що вона зацікавлена в цій інформації з будь-яких інших причин в будь-якому іншому аспекті під час провадження в суді (наприклад, підозра у можливішому порушенні, яке організація-заявник хотіла викрити, і т.п.). Більше того, КСУ вказав організації-заявникові, що ці правові висновки можуть бути запитані у юридичних шкіл, що надали їх. Проте організація-заявник жодного разу не намагалась запитувати ці думки у шкіл і, що найважливіше, не пояснила, чому вона цього не зробила. Вона також не стверджувала, що вважає такі запити приреченими на неуспіх з будь якої іншої певної причини (порівняйте <i>Studio Monitori and Others v. Georgia</i>, nos. 44920/09 та 8942/10, 30 січня 2020 року, § 40) (пункт 58 Рішення).</p> <p>В цьому контексті Суд повторює, що Конвенція не дозволяє <i>actio popularis</i>¹, проте вимагає як умову індивідуального звернення до Суду, що заявник має аргументувати підстави, з яких він є прямою чи непрямою жертвою порушення Конвенції в результаті дії чи бездіяльності з боку Договірних Держав [див. <i>Cengiz and Others v. Turkey</i>, nos. 48226/10 and 14027/11, § 49, ECHR 2015 (витяги)]. Це означає, як зазначено вище, що організація-заявник не може, пославшись на статтю 10 Конвенції, посилатись на абстрактне обмеження доступу до інформації, яка на його /її думку, має бути принципово доступною, проте мала б продемонструвати, що доступ до запитуваної інформації має важливе значення для здійснення свого права на свободу вираження поглядів, тому відмова у доступі до певної інформації становила втручання у це право (пункт 59 Рішення).</p>
<p>Констатоване порушення (стаття):</p>	<p>Заява має бути відхилена як несумісна <i>ratione materiae</i> згідно з положеннями Конвенції відповідно до підпункту «а» пункту 3 та пункту 4 статті 35 Конвенції (умови прийнятності).</p>

¹ Така форма звернення передбачає право особи оскаржувати нормативно-правовий акт після його оприлюднення без обов'язку доведення того, що така норма безпосередньо порушує його права і свободи.

Огляд рішень Європейського суду з прав людини. Рішення за період з 23.03.2020 по 27.03.2020 / Відпов. за вип.: О. Ю. Тарасенко, Д. П. Мордас, Р. Ш. Бабанли. – Київ, 2020. – Вип. 12. – 38 стор.

Застереження:

1. Огляд окремих судових рішень, зокрема й їх переклад, здійснюється працівниками департаменту аналітичної та правової роботи Верховного Суду з використанням матеріалів, розміщених на вебсайтах Європейського суду з прав людини:

<https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=home>,

<https://hudoc.echr.coe.int>.

2. Огляд рішень здійснюється з метою ознайомлення з їх коротким змістом. Для повного розуміння суті висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним на вебресурсах Європейського суду з прав людини.

3. Інформація має суто допоміжний та довідковий характер та не має на меті висвітлити суть усієї проблематики, яка вирішується відповідними судовими рішеннями.

Стежте за нами онлайн

 fb.com/supremecourt.ua

 t.me/supremecourtua

 @supremecourt_ua